

3 ETISKA RIKTLINJER OCH RUTINER VID GRAVGRÄVNING, GRAVSÄTTNING OCH ÅTERFYLLNING

3.1 Etiska riktlinjer

Generella regler om ordning och etik på begravningsplatserna finns i begravningslagens andra kapitel där det i 11 § anges ”En begravningsplats skall hållas i ordnat och värdigt skick och den helgd som tillkommer de dödas vilorum skall alltid beaktas”. Därtill anges i 12 § ”En grav får öppnas bara genom innehavarens av begravningsplatsens försorg, Graven får inte öppnas på ett sådant sätt att stoft eller aska skadas” och 15 kapitlet 9 § brottsbalken fastslås ”Den som obehörigen flyttar, skadar eller skymfligen behandlar lik eller avlidens aska, öppnar grav eller eljest gör skada eller ofog på kista, urna, grav eller annat de dödas vilorum eller på gravvård, döms för brott mot griftefrid till böter eller fängelse i högst två år”. I ”Risker och etiska aspekter vid gravgrävning” kapitel 5, lyfts en rad frågor om hur gravgrävningensarbete ska utföras från etiska utgångspunkter. Det etiska hänsynstagandet måste vara styrande. Där finns formuleringar som är självklara från allmänna, kristna och etiska värderingar. Vid gravgrävning skall särskilt följande beaktas.

- Gravgrävning och gravsättning ska alltid utföras på ett värdigt och säkert sätt.
- Allmänheten får inte befinna sig närmare än 25 meter till arbetande grävmaskin, ansvarig är föraren av grävmaskinen.
- Anhöriga bör om de så önskar, kunna medverka vid gravgrävning och vid återfyllningen.
- Eventuella ben- och kistrestorer ska hanteras pietetsfullt och i normalfallet nedgrävas på större djup för att bereda plats för aktuell kistgravsättning. Om inte detta kan ske ska det hanteras pietetsfullt i avvaktan på återförande och återfyllning av grav.
- Eventuellt tidigare gravsatta urnor som påträffas ska hanteras pietetsfullt i avvaktan på återförande och återfyllning av grav.
- Vid återfyllning av grav ska kistan först höljas försiktigt så att den inte skadas vid åtföljande maskinell återfyllning. Tunga lerjordar och stenbundna massor ska undvikas närmast kistan och i översta skiktet eller i gravkulle. Arbetet med återfyllningen får inte avslutas förrän hela graven är täckt.
- Vid högt grundvattenstånd bör övervägas att temporärt eller permanent införa stopp för kistgravöppning och gravsättning.

3.2 Rutiner före grävning i befintlig – eller ny grav

- Kyrkogårdsexpeditionen ansvarar för att samtliga formella handlingar inkommit innan gravgrävningen påbörjas.
- Arbetsorder tas ut via BeGrav och mejlas till förmännen.
- Gravöppningen skall ske minst 2 dagar innan gravsättningsdagen.
- Större intrång på närliggande gravplatser ska förmännen meddela kyrkogårdsexpeditionen som i sin tur meddelar gravrättsinnehavaren.
- Minst två erfarna och rutinerade personer ur kyrkogårdspersonalen är alltid med vid grävningen. Dessa ska vara väl förtrogna med de etiska riktlinjerna samt gällande arbetsrutiner. Innan grävningen påbörjas skall ”Checklista för riskbedömning” gås igenom, se bilaga. Ansvarig för genomgång är förmannen eller dess ersättare.
- Innan grävmaskinen är på plats skall gravplatsen vara markerad.
- Gravgrävningstillbehören skall vara framkörda och körmattorna utlagda.

- Den personliga skyddsutrustningen kontrolleras innan grävningen påbörjas.
- Grävmaskinen skall alltid placeras på tryckutjämnande skivor.
- Avspärning runt gravplatsen skall alltid ske så att allmänheten inte befinner sig närmare än 25 meter från arbetande maskin.
- Under den säsong det finns tjäle skall tjältinningsaggregat utplaceras minst 1 dygn i förväg innan grävningen påbörjas. **Viktigt att elkablarna till aggregatet tydligt markeras.**

3.3 Under grävningen

- Gräv så djupt det går utan rasrisk.
- Eventuellt tidigare gravsatta urnor som påträffas ska hanteras pietetsfullt i avvaktan på återförande och återfyllning av grav.
- Lägg ned underramen.
- Lägg ut överramen i markplan. Om den önskas helt i plan med markytan gräv då ned sidorören till önskat läge eller lägg under träplank. Fäst de fyra kedjorna i krokarna på underramen 60 - 80 cm ner.
- **Obs! Rasskydd skall alltid användas. AFS 1981:15**
- Res upp lämmarna omkring ramarna.
- Fortsätt grävningen och tryck ned lämmarna under tiden grävningen fortgår.
- Underramen blir hängande i kedjorna på önskat djup.
- Gräv vidare till fullt djup och tryck ned lämmarna efterhand.
- För en 1,6 meter djup grav används en överram och en underram. Vid större djup krävs flera underramar. Lämpligt avstånd mellan ramarna är 60-80 cm. I varje hörn av överramen är en 80 cm lång kedja fästad. Kedjorna krokas fast i underramen och håller denna på plats i önskad nivå. Då flera underramar används kopplas medföljande kedjor mellan varje ram. Gravmallarna är ställbara i sidled.
- Samtliga jordmassor transporteras bort, Eventuell släpvagn som skall köra bort jord skall ha sina hjulaxlar placerade på ett avstånd om minst 1-1,5 (beroende på lastvolym) x schaktdjupet från graven. Detsamma gäller även för centrumplaceringen av jordhög.
- Eventuella ben- och kistrestorer ska hanteras pietetsfullt och i normalfallet nedgrävas på större djup för att bereda plats för aktuell kistgravsättning. Om inte detta kan ske skall ben- och kistrestorer mellanförvaras för att vid gravsättningen nedgrävas.
- Stege skall användas får att gå upp och ner i graven vilket helst skall undvikas.
- Efter grävningen läggs skyddslocket på över graven och checklista för riskbedömning går igenom.

Se till så att allt ser snyggt, rent och prydligt ut innan gravplatsen lämnas efter grävningen!

3.4 Mottagande av kista inför gravsättning

- Innan kistan levereras ska transportören i god tid kontakta följande personal:

Huskvarna kyrka och

Garpa skans kapell

Kyrkvaktmästare

036 – 13 94 17

Kyrkvaktmästare

036 – 14 99 86

Bråneryds kapell

Kyrkvaktmästare

036 – 13 61 41

Kyrkvaktmästare

036 – 14 99 83

Hakarps kyrka

Kyrkvaktmästare

036 – 39 78 62

- Personal ska vara behjälplig vid mottagande och införsel av kistan till kyrkan. *Se bilaga ”transportavtal”*.
- Tjänstgörande personal ska kontrollera att det är rätt kista med den avlidnes namn via kistkort och via ”Beställning av begravning”.
- Katafalkvagnen placeras utanför huvudentréerna till Huskvarna- och Hakarps kyrkor och vid huvudentréerna till Garpa skans- och Bråneryds kapellen i samband med begravningsgudstjänster eller ceremonier samt vid huvudentréerna till kyrkogårdarna i samband med begravningsgudstjänster eller ceremonier som har skett på annan ort.

3.5 Klockringning

- Klockringning sker alltid i samband med gravsättningar om inget annat har överenskommits.

3.6 Återfyllning av grav

- Intyg om dödsfall” från Skatteverket ska ha inkommit innan återfyllningen kan påbörjas. Ansvariga är förmannen eller dess ersättare.
- Innan återfyllning sker av graven ska ”Checklista för riskbedömning (se bilaga)” gås igenom.
- Förman bedömer om arbetstiden behöver förskjutas pga av att man inom ordinarie arbetstid inte hinner med att återfylla graven.
- Minst två erfarna och rutinerade personer ur kyrkogårdspersonalen är alltid med vid återfyllningen. Dessa ska vara väl förtrogna med de etiska riktlinjerna samt gällande arbetsrutiner. Innan återfyllningen påbörjas skall ”Checklista för riskbedömning” gås igenom, se bilaga. Ansvarig för genomgång är förmannen eller dess ersättare.
- På gravsättningsdagen tas skyddslocket bort och graven kläs med mattor och gångplank runt graven samt kistsänkaren. Katafalkvagnen ställs fram.
- Klockringning sker alltid om inget annat har överenskommits
- Kistan sänks till marknivå med kistsänkaren.
- Täckmattor och gångplank tas bort och transporteras till anvisad plats.
- **Allt arbete med upptagning av gravrammar/lämningar ska ske från markplan. Endast i undantagsfall få upptagning av gravrammar/lämningar ske i graven.**
- Kistan återfylls med finare material runt densamma. Detta sker för hand. Se till att kistan inte skadas vid återfyllningen!
- Lägg ut körmattorna runt graven innan jorden tippas tillbaka från förvaringsvagnarna, Eventuell släpvagn som skall köra bort jord skall ha sina hjulaxlar placerade på ett avstånd om minst 1-1,5 (beroende på lastvolym) x schaktdjupet från graven.
- Dra ur spärrarna som håller nedre ramen låst i utvikt läge.
- Vik ihop ramen. Använd medföljande lyftkrokar i de öglor som finns på ramens kortsidor.
- Lyft upp nedre ramen.
- Återfyll till marknivå
- Lyft bort övre ramen. **Tänk på rasrisken!**
- Dra upp samtliga lämningar med lyftkroken innan återfyllningen fortsätter.
- Jordhögen snyggas till och eventuella blommor och kransar läggs på graven
- En sista kontroll görs så att inga synliga ben- eller kistrester finns kvar.
- Svart smidesskylt med den avlidnes namn ska omgäende placeras vid graven. (detta gäller endast nyupplåtelse)

- Om anhöriga vill närvara vid återfyllningen av graven bör förmännen kontaktas i förväg.

3.7 Kransar, blommor och buketter *efter* begravningstjänst/ceremoni/gravsättning

- Kransar och buketter efter begravningstjänst, ceremoni eller gravsättning placeras på gravplatsen, finns ingen gravplats placeras blommorna vid klockstapeln på Huskvarna kyrkogård, kransgården på Bråneryds kyrkogård eller utan för huvudentrén vid Hakarps kyrka.
- Markera med namn och datum på skylt.
- Kransar och buketter bör vara kvar ca en vecka efter begravningstjänsten, ceremonin eller gravsättningen.
- Kransar och buketter placeras i inhägnad typ nätbur som skydd gentemot tex rådjur och annat småvilt.

3.8 Hämtning av urnor och askor

- Urnor/askor ska alltid transporteras i särskilda urnväskor.
- Täck över urnväskan om transportbilen behöver lämnas och se till att fordonet är låst.
- Urnor/askor låses in i säkerhetsskåpen innan gravsättning.

3.9 Gravläggning av urna

- Kyrkogårdsexpeditionen ansvarar för att samtliga formella handlingar inkommit innan gravgrävningen påbörjas.
- Personal som tjänstgör vid gravläggningar ska vara minst 18 år och vara väl insatta i de fastslagna arbetsrutinerna och de "Etiska riktlinjerna"
- Kontrollera att gravnumret stämmer överens med arbetsordern.
- Eventuellt tidigare gravsatta urnor som påträffas ska hanteras pietetsfullt i avvaktan på återförande och återfyllning av grav.
- Urngraven ska grävas i god tid före gravläggningen och påföras gravklädsel.
- Tjänstgörande personal ska ta fram urnan/askan från säkerhetsskåpet och kontrollera namnet på urnan/askan med arbetsordern.
- Urnan placeras antingen i Garpa skans, Brånerydskapellet eller i Hakarps kapell.
- Sänkandet fastgörs.
- Präst/begravningsentreprenör/anhörig kontrollerar att det är rätt urna.
- Klockringning sker alltid om inget annat har överenskommit.
- Efter gravläggningen fylls graven omedelbart igen.
- Skylt med den avlidnes namn ska omgående sättas upp. (endast vid nyupplåtelse)